

Economisch-Statistische Berichten

Huisvrouwen, hun decor en
hun requisieten

★

K. J. Bordewijk

De grondstoffenmarkten
in de
huidige conjunctuurfase

★

C. Vermey

De tankvaart

★

Prof. Dr. J. Kymmell

De ontwikkeling van de E.E.G.
(Tweede kwartaal 1958)

★

Drs. H. Linnemann

Libanon

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

43e JAARGANG

No. 2143

WOENSDAG 30 JULI 1958

Bij het Ministerie van Economische Zaken is een plaatsingsmogelijkheid voor

ENIGE JONGE AFGESTUDEERDE ECONOMEN

van zeer goede aanleg. Het is de bedoeling, dat zij ten hoogste twee jaren in de gelegenheid worden gesteld kennis te maken met de werkzaamheden op het departement, waarna een aanstelling in vaste dienst kan volgen. Gegadigden zullen zich moeten onderwerpen aan een medisch en psychologisch onderzoek. Sollicitatiebrieven onder no. 676R/7188 (in linkerbovenhoek env. en brief) met afschrift cijferlijst eindexamen van genoten vooropleiding en onder vermelding van referenties, te richten aan het Hoofd van de Centrale Personeelsafdeling van genoemd Ministerie, te van den Boschstr. 15, Den Haag.

Leeft met Uw tijd mee!

Leest de **E.-S.B.**

Een werkelijk ideaal
verjaarscadeau voor iedere
watersportbeoefenaar
is en blijft het prachtige boek,
gewijd aan het
prinsessejacht

De Groene Draeck

boeiend geschreven
en lüsterrijk geïllustreerd.
Prijs slechts f 9.50.

Verkrijgbaar bij Uw boekhandelaar, dan wel bij de
uitgever N.V. Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants te Schiedam.

R. Mees & Zoonen
Bankiers en
Assurantie-makelaars

Rotterdam

Amsterdam - 's-Gravenhage
Delft - Schiedam - Vlaardingen
Alblasserdam

Adviezen inzake
levensverzekeringen
en pensioencontracten

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam 6.
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-
38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Com-
merce, Koninklijk Plein 6, Brussel, postcheque-rekening
.260.34.

Redactie-adres voor België: Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steen-
weg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam 6.

Abonnementsprijs: franco per post, voor Nederland en de
Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f. 29,—, overige landen
f. 31,— per jaar. (België en Luxemburg B. fr. 400).
Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts
worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 ct.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor
Westzeedijk, Rotterdam 6.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de N.V. Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f. 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.

Huisvrouwen, hun decor en hun requisieten

De European Productivity Agency heeft onlangs een rapport doen verschijnen, dat de resultaten bevat van een in vijf landen ingesteld onderzoek naar de op het gebied van levensmiddelen onder huisvrouwen heersende koopgewoonten ¹⁾. Het onderzoek heeft ten doel bij te dragen tot de discussie rond de problemen, welke zijn verbonden aan de opvoering der produktiviteit in de detailhandel en, meer in het bijzonder, te doen zien hoe de techniek van „sample surveys” op dit terrein kan worden toegepast. Een groot aantal huisvrouwen in elk der landen is niet alleen gevraagd naar de koopgewoonten in al hun facetten, maar o.a. ook naar hun wensen ten aanzien van het distributie-apparaat en naar hun mening over zelfbediening, merkartikelen en verpakte en bevroren levensmiddelen. Het zal na deze opsomming geen betoog behoeven, dat dit eenvoudig gehouden rapport tal van gegevens bevat, waarvan menigeen met belangstelling zal kennis nemen.

Terecht heeft de samensteller zich op het standpunt gesteld, dat koopgewoonten in belangrijke mate kunnen worden beïnvloed door de in de onderzochte landen heersende sociale en economische omstandigheden. Vandaar, dat het rapport aanvangt met een beschrijving van het „economisch decor” der huisvrouwen. Hieruit blijkt o.a., dat de Nederlandse bevolking de laatste jaren veel sneller toeneemt en ook meer in grotere plaatsen is geconcentreerd dan die in andere landen. Vergeleken met de bevolking in de overige landen — en met name met die in Oostenrijk — is de onze betrekkelijk jong. Onze gemiddelde gezinsgrootte wordt slechts overtroffen door die van Italië. Ongetwijfeld dragen

de leeftijdsopbouw en de gemiddelde gezinsgrootte hier te lande er toe bij, dat de Nederlandse huisvrouwen in mindere mate in het arbeidsproces zijn ingeschakeld dan hun zusters in de andere landen.

Als uitloeijsel van de tot voor kort heersende hoogconjunctuur zijn de voor particulier verbruik beschikbare middelen toegenomen. Een, met name in Italië, groot deel hiervan wordt besteed voor voedings- en genotmiddelen.

Sedert de oorlog voltrekt zich binnen het voedingsmiddelenpakket een beweging „away from the bulky, cheap foodstuffs to the more concentrated expensive foodstuffs”. In het minder welvarende Italië is deze beweging overigens niet zo gepro- nonceerd als elders. Wat het distributie-apparaat ten slotte betreft, verkeert ons land, blijkens het aantal winkels per 1.000 inwoners, in een gunstiger positie dan de overige landen.

De in het onderste deel der tabel tezamen gebrachte gegevens omtrent de huisvrouwen zelve en hun „requisieten” behoeven, dunkt ons, weinig toelichting. Slechts zij opgemerkt, dat de geringere verantwoordelijkheid, die vrouwen in Italië en Oostenrijk voor voedings-

middelenaankopen dragen, vermoedelijk verband houdt met het feit, dat in eerstgenoemd land vaak meerdere generaties één huis delen en in Oostenrijk vrij veel bejaarde gezinshoofden voorkomen, die een deel der huishoudelijke verplichtingen op zich hebben genomen. De Nederlandse huisvrouwen zijn er, vergeleken met hun zusters elders, zeker niet slecht aan toe. Zij mogen dan, wat ijskasten betreft, wat in het nadeel zijn, maar wellicht wordt dit wel gecompenseerd, doordat zij, jeugdiger als zij zijn, op de fiets kunnen stappen om uit een der vele winkels in de buurt zo nodig „gauw even” iets in huis te halen

Decor					
	Oos- ten- rijk	West- Duits- land	Italië	Neder- land	Noor- we- gen
Aantal inwoners per km ²	83	202	158	328	10
Gemiddelde gezinsgrootte	3,14	3,10	4,02	3,87	3,39
Werkende huisvrouwen (in pCt.)	27	33	34	10	18
Uitgaven voor voedings- en genotmiddelen (in pCt. der cons. uitgaven)	49,9	47,4	57,8	34,5	38,8
Aantal winkels per 100 huish.	17,6	17,6	22,5	33,2	20,4
Aantal winkels per 1.000 inwoners	5,6	5,4	5,5	7,6	5,8
Huisvrouwen en requisieten (in pCt.)					
Jonger dan 45 jaar	44	51	49	56	51
Gezinshoofd ontvangt inkomen op geregelde tijdstippen	75	78	56	82	76
Huisvrouw ontvangt regelmatig een vast bedrag voor levensmiddelaankopen	58	60	25	69	38
Huisvrouw verantwoordelijk voor levensmiddelaank.	88	93	75	99	93
Huishoudelijke hulp	22	24	35	25	11
Maakt bij kopen regelmatig of soms gebruik van:					
auto	4	8	5	6	6
telefoon	8	9	9	22	28
fiets	16	27	21	59	36
Heeft een ijskast	18	17	15	5	19

¹⁾ „The consumer's food-buying habits”. Parijs 1958, 175 blz., f. 5,25.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Huisvrouwen, hun decor en hun requisieten	595	Aantekening:	
De grondstoffenmarkten in de huidige conjunctuur- fase, door K. J. Bordewijk	596	Canadese oliewinning neemt grote vlucht, door F. S. Noordhoff	605
De tankvaart, door C. Vermey	599	Geld- en kapitaalmarkt, door Dr. M. P. Gans	606
De ontwikkeling van de E.E.G.; tweede kwartaal 1958, door Prof. Dr. J. Kymmell	601	Notities:	
Libanon, door Drs. H. Linnemann	604	Goedkoper geld	598
		Researchuitgaven in Engeland en Amerika	600
		Recente publikaties	607

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; J. R. Zuidema.
Redacteur-Secretaris: A. de Wit, Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.
COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars;
J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. J. Vlerick.

In onderstaande beschouwing over de grondstoffenmarkten komt de aanwezigheid van overschotten vooral bij koffie, tarwe, mais, suiker, tin en andere non-ferro metalen naar voren. Door nationale maatregelen of internationaal overleg wordt getracht de prijzen voor te sterke daling te behoeden. De sterkste prijsverliezen hebben in het laatste jaar wol, suiker en olijfolie geleden, terwijl de prijs van cacao een afwijkend verloop vertoonde en aanzienlijk steeg. De teruggelopen export van grondstoffen stoort bepaalde gebieden van Latijns Amerika, Azië en Afrika ernstig bij hun ontwikkelingsstreven. Pogingen om langs de weg van internationale samenwerking tot een oplossing te komen worden bemoeilijkt, doordat sommige belangrijke landen een negatieve houding aannemen. Het dieptepunt van het algemeen prijsniveau der grondstoffen werd dit jaar in maart bereikt, doch het vaster worden van het prijspeil daarna was aan bijzondere invloeden te wijten en niet aan een wijziging in de conjunctuur.

De grondstoffenmarkten in de huidige conjunctuurfase

Gedurende de afgelopen twaalf maanden is het prijsniveau van de grondstoffen verder gedaald. De index van Reuter stond medio van dit jaar 10 pCt. lager dan een jaar geleden. Een beschouwing van de grondstoffen afzonderlijk leert, dat de ontmoedigende factoren in de meeste gevallen de overhand hebben gehad, waarbij de procentuele prijswijzigingen vaak uiteenliepen. Eén van deze factoren was de afnemende groei der produktie in de voornaamste industriële landen gedurende de laatste maanden van 1957. In het eerste kwartaal van 1958 had het industriële produktievolumen in de Verenigde Staten een geringere omvang dan in de overeenkomstige periode van het voorafgaande jaar.

Reeds vóór de daling van het groeitempo kon men echter bij sommige grondstoffen prijsdalingen constateren. Deze waren een gevolg van de ruimere voorziening. De prijsdalingen op de markten voor non-ferro metalen, in het bijzonder koper, hadden bijv. in het eerste halfjaar van 1956 een aanvang genomen als gevolg van de toeneming van de smelt- en raffinagecapaciteit. Tussen 1950 en 1956 was de wereldmijn capaciteit en de produktie van non-ferro metalen met ongeveer 40 pCt. gestegen.

In 1957 begon een aantal regeringen de aankopen voor de strategische voorraden te verminderen en brachten zij in sommige gevallen een deel van deze voorraden voor de commerciële verkoop op de markt. De produktie van verschillende belangrijke grondstoffen bleef in dat jaar echter hoog, zoals de volgende tabel laat zien.

*Wereldproduktie van enkele belangrijke grondstoffen
(zonder de Sovjet-Unie)*

Grondstoffen	gemiddelden 1948/52	1955	1956	1957
		(x 1.000 ton)		
koper	2.260	2.720	3.020	3.020
lood	1.480	1.770	1.860	1.910
zink	1.830	2.380	2.480	2.530
tin	170	181	180	172
aluminium	1.400	2.710	2.920	2.910
natuurrubber	1.740	1.950	1.915	1.930
katoen	6.300	7.500	7.100	7.000
wol	940	1.110	1.150	1.150
jute	2.030	2.320	2.300	2.220
		(mln. ton)		
tarwe	146	158	159	160
suiker	28,4	34,4	34,8	36,1

De gevolgen van de gestegen toepassing van synthetische grondstoffen alsmede bezuinigingen op het gebruik van grondstoffen als gevolg van verbeteringen in de techniek lijken in deze periode van flauwe markten het effect van een dalende vraag geaccentueerd te hebben.

De regeringen en de grote producenten hebben niet nagelaten meer aandacht aan de prijsdalingen van non-ferro metalen te besteden. In de Verenigde Staten overweegt de Regering nieuwe hoeveelheden koper uit de markt te nemen. Voor lood en zink stelde zij het Congres voor aan de producenten een vergoeding te geven van het verschil tussen de marktprijs en een garantieprijs, liever dan in te gaan op het advies van de Tariff Commission om de invoerrechten voor deze metalen te verhogen. Intussen is per 1 juli weer een invoerrecht van 1,7 dollarcent per pound voor koper in werking getreden, dat een tijdlang opgeschort was.

De Internationale Tin Raad begon op 15 december 1957 met een controle op de tinuitvoer. Gedurende de drie opeenvolgende controleperioden, die tot 30 september 1958 lopen, heeft de Raad de toegestane export met 40 pCt. verminderd. Sinds oktober 1957 heeft de tinprijs zich rond £ 730 per long ton bewogen, de minimumprijs van de overeenkomst. Om dit echter te bereiken moest de beheerder van de buffervoorraad belangrijke hoeveelheden tin uit de markt nemen. Twee omstandigheden, die de doeltreffende uitvoering van de overeenkomst hebben belemmerd, waren de grote voorraden die nog in de pipeline zaten en de concurrentie van het Russische tin. Er zullen nu pogingen worden gedaan om ook Rusland voor deelneming aan de Internationale Tin Overeenkomst te interesseren.

Met Russische exporten hebben ook de Westerse fabrieken van aluminium te maken. Na een opwaartse prijsbeweging van dit metaal, die ongeveer tien jaar geleden begon, is dit jaar voor het eerst de prijs verlaagd. In de Verenigde Staten viel de vraag naar aluminium gedurende meer dan een jaar tegen, hetgeen de tweede vraagcontractie is sinds de tweede wereldoorlog, een daling die echter ditmaal van langere duur was. In mei werkte de Amerikaanse aluminiumindustrie op circa 70 pCt. van de capaciteit, die men bezig is tot medio 1959 uit te breiden. Ook voor dit

metaal vragen de Amerikaanse producenten om tariefbescherming, doch het lijkt onwaarschijnlijk dat de Regering, gezien de relaties met Canada welk land grote hoeveelheden naar de Verenigde Staten exporteert, aan dit verlangen tegemoet zal komen. Tegenover Rusland zou de kans op een dergelijke actie groter zijn. Op een toeneming van de Amerikaanse aankopen van aluminium voor de strategische voorraad mag niet worden gerekend.

In de groep textielvezels moeten allereerst de prijsdalingen van wol en jute worden genoemd. Gedurende het vierde kwartaal van 1957 en de eerste maanden van 1958 hadden verscheidene belangrijke wolimporterende landen met sterlingvalutamoeilijkheden te kampen, terwijl het verbruik in West-Europa, dat in de laatste jaren was gestegen, terugliep. Over een periode van twaalf maanden daalde de wolprijs met bijna 30 pCt. Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika hebben prijssteunschema's, waarbij wol wordt gekocht die de voor de producent vastgestelde minimumprijs niet heeft behaald. Australië heeft een dergelijk systeem niet ingevoerd, zodat de stabiliserende waarde van deze schema's voor de wereldwolmarkt betrekkelijk is.

Daar er in Pakistan een recordoogst voor jute wordt verwacht, terwijl ook de oogst in India bevredigend belooft te zullen worden, zal het de Pakistaanse Regering moeilijk vallen de minimumprijzen voor deze vezel te handhaven.

Als gevolg van de gereduceerde voorraden en oogsten in de producerende landen zal het aanbod van katoen in 1958 waarschijnlijk afnemen. In 1957 zijn de prijzen voor kortvezelige katoen tamelijk stabiel gebleven. De langstapelige Egyptische katoen ontmoette daarentegen een gestaag verslappende markt. Sinds de jaarwisseling ging de afneming van de vraag vergezeld van dalende prijzen, waarbij vooral Mexicaanse, Braziliaanse en Pakistaanse katoen beduidende verliezen leden. In april stabiliseerde de markt zich. De belangrijkste rol op de katoenprijzen blijft uitgaan van de regeringspolitiek in de Verenigde Staten. In het seizoen 1958/59 wordt de prijssteun voor Upland katoen verhoogd. Op de exportprijs zal de Amerikaanse Regering een subsidie in natura geven, d.w.z. een hoeveelheid katoen uit de overtollige voorraden van de Commodity Credit Corporation. Genoemde Regering is voorstandster van een groter areaal bij lagere binnenlandse prijs. Eventuele wijzigingen in de huidige katoenwetgeving zouden echter pas in 1959/60 merkbaar kunnen zijn.

De natuurrubbermarkten stonden in 1957 in het teken van de bezorgdheid over de gang van zaken in de automobiellindustrie en van de vrees voor verkopen uit regeringsvoorraden. In de tweede helft van 1957 nam de daling van de rubberprijs een aanvang, een tendens die zich in 1958 voortzette. Productie en export van natuurrubber waren in 1957 een weinig hoger dan in het jaar ervoor. De toeneming van de productie van synthetische rubber duurde eveneens voort. In de plenaire vergadering van de Internationale Rubber Studie Groep in juni jl. kon men het over de wenselijkheid van een prijsstabiliserende overeenkomst niet eens worden, waarbij viel op te merken dat Malakka als producerend land de tegenzin van verschillende verbruikslanden deelde. Deze conferentie liet duidelijk het licht op de capaciteitsuitbreiding van synthetische rubber vallen.

In de groep voedingsmiddelen vormden cacao en rijst uitzonderingen op het dalende prijsverloop. Eind 1957 lagen de prijzen van cacao 50 pCt. hoger dan een jaar tevoren. Als gevolg van ongunstige weersomstandigheden, die ernstige verliezen in Afrika hebben teweeg gebracht en

in mindere mate in Latijns Amerika, werd een vermindering van de oogst 1957/58 verwacht. In 1958 vervolgden de cacao-prijzen hun opwaartse beweging. Onder deze omstandigheden kon Brazilië verschillende malen de minimumprijzen onder het schema, dat vorig jaar werd ingevoerd, verhogen. Verschillende cacao landen zouden gaarne minder sterke prijsfluctuaties zien zoals tot uiting kwam op de zitting van de Cacao Studie Groep in mei te Hamburg, toen deze landen met een flexibel buffervoorraadplan kwamen. Een voorstel dus op een moment, dat cacao geen productieoverschot kent. Vandaar het verzet van de consumptielanden tegen het plan, met als gevolg de voorlopige intrekking ervan.

Ongunstige weersomstandigheden waren het ook die de rijst oogst voor het seizoen 1957/58 deden tegenvallen. De voor export beschikbare hoeveelheden in 1958 werden ook lager geraamd, omdat de carry-over van vorige oogsten is verminderd. De reductie van het aanbod is duidelijker voor de mindere dan voor de betere soorten.

Voor de internationale handel in tarwe en maïs is het surplusprobleem echter een belangrijke factor gebleven. Een verwacht recordaanbod van tarwe in de Verenigde Staten dreigt de carry-over weer te vergroten. In West-Europa verwacht men een tarwe-oogst die boven het gemiddelde ligt en ook in de meeste andere gebieden zijn de vooruitzichten voor de oogst gunstiger dan een jaar geleden. Voor zover het zich op dit moment laat aanzien zijn ook de perspectieven voor de maïsoogst in de Verenigde Staten goed.

Nijpend is het koffieprobleem. Brazilië heeft, zoals zo vaak in het verleden, te kampen met een sterke aanwas van de voorraden. Voor dat land was de scherpe daling van het exportvolume in 1957 zelfs van meer betekenis dan de prijsdaling. De voornaamste producerende landen voerden als compenserende maatregel een politiek van handhaving van minimumprijzen. In oktober 1957 sloten zeven belangrijke Latijnsamerikaanse koffielanden (70 pCt. van de wereldproductie) de overeenkomst van Mexico, volgens welke zij zich verplichtten koffie van de markt te houden door limitering van exporten en aanleggen van reservevoorraden.

Er zijn aanwijzingen, dat de wereldproductie van thee in 1958 hoog zal blijven. Terwijl kwaliteitsthee altijd gemakkelijk markten vindt, zullen de producenten van gewone thee lage prijzen kunnen ontmoeten. Een stijgende concurrentiefactor voor de gewone thee uit India is de Afrikaanse thee.

De Cubaanse suikerprijs is de afgelopen twaalf maanden op de wereldmarkt met 40 pCt. gedaald, waarmede ongeveer het peil, dat bestond vóór de scherpe stijging in het laatste kwartaal van 1956, werd bereikt. Op 13 november 1957 werden beperkingen op de invoer uit de niet-deelnemende landen onder de Internationale Suiker Overeenkomst, zoals bijv. Brazilië, weer ten volle van toepassing en op 19 november 1957 werden de quota en beperkingen op de export weer hersteld toen de gemiddelde prijs, gedurende de voorgeschreven periode van 17 opeenvolgende dagen, onder 3,90 dollarcent per pound was gedaald. Indonesië is nu ook toegetreten tot de Suiker Overeenkomst. De vooruitzichten voor de wereldsuikerproductie in 1958 lijken gunstig.

Er was een algemene daling gedurende 1957 in de prijzen van oliën en vetten met uitzondering van kokosolie en kopra, terwijl de wereldproductie zich uitbreidde met ca. 4 pCt. en de handel een recordniveau bereikte. De voor-

Groothandelsprijzen van grondstoffen 1954 tot heden

	gemiddelden				medio		25/7/58
	1954	1955	1956	1957	1957	1958	
Reuters index, basis 18-9-'31 = 100	488	494	485	460	462	415	420
Koper, £/long ton	249	352	329	219	216	196	203
Lood, idem	97	106	116	97	90	73	72
Zink, idem	78	91	98	82	75	63	64
Tin, idem	719	740	788	755	762	730	735
Aluminium, \$cent/pound	21,8	23,7	26,0	27,5	27,10	26,10	26,10
Natuurrubber, pence/pound	20	33	28	26	27	22½	23
Katoen, idem	32,2	28,4	24,4	24,8	24,7	24,6	24,25
Wol, idem	128	107	113	125	133	96	a)
Jute, £/long ton	102	98	103	114	120	108	110
Cacao, shilling/112 pnd.	440	291	206	237	235	380	364
Koffie, \$cent/pound	78,7	57,1	58,1	56,9	56,0	48,0	48,5
Tarwe, \$cent/60 pounds	181	177	176	172	167	166	167
Mais, \$cent/56 pounds	160	141	145	130	130	133	129
Suiker, \$cent/pound	3,26	3,24	3,47	5,16	6,15	3,41	3,52
Kopra, £/long ton	75,3	67,6	66,4	64,9	63,2	69,5	73

a) Geen veilingen in de Britse dominions.

ziening zal vermoedelijk in 1958 niet veel van die in het jaar ervoor verschillen.

De daling van het algemeen prijsniveau van oliën en vetten kwam in oktober 1957 tot stilstand en daarna bewoog het zich binnen nauwe grenzen. In de eerste maanden van 1958 was de carry-over in de Verenigde Staten en andere belangrijke exportlanden klein. Bij het begin van dit jaar lag de olijolieprijs 30 pCt. beneden de notering van een jaar tevoren. Er werd een gewijzigde olijolie-overeenkomst opgesteld, die thans ter tekening gereed ligt tot 1 augustus. Een in te stellen raad zou tot taak krijgen aanbevelingen voor de stabilisatie van de olijoliemarkt te doen, eventueel ook tot oprichting van een internationaal fonds, doch restricties op produktie en export zouden niet zijn toegelaten.

Het verloop van de grondstoffenprijzen wordt in bovenstaande tabel samengevat.

Eén van de ernstigste consequenties van de gedruktheid der goederenmarkten, die bovendien gepaard gaat met een lichte opwaartse beweging bij de prijzen van fabriekaten, is de achteruitgang van de exportinkomsten in verscheidene landen van Latijns Amerika, Azië en Afrika. Wat het Westen aan de ontwikkeling van deze gebieden bijdraagt wordt in verschillende gevallen weer geheel of gedeeltelijk door de vermindering van de exportwaarde ontnomen. In 1957 bleef de waarde van de export van de ontwikkelingsgebieden van Latijns Amerika, Azië en Afrika nog stabiel of steeg zij een weinig in vergelijking met de gemiddelde jaarlijkse toeneming van 5 à 6 pCt. in de voorafgaande drie jaar. In de tweede helft van 1957 echter waren de exportinkomsten reeds lager dan in de eerste helft en deze tendens zette zich in 1958 voort.

Het verlangen naar internationale samenwerking tot stabilisatie van grondstoffenmarkten in de door achteruitgang van deviezeninkomsten getroffen gebieden wordt sterker. Nieuw in deze situatie is dat men nu ook in de herfst één studieconferentie van de Verenigde Naties voor koper, lood en zink bijeen wil roepen, terwijl kortgeleden voor koffie een studiegroep werd gevormd. Verschillende instanties, zoals de Commissie voor de Internationale Grondstoffenhandel ¹⁾ van de Verenigde Naties en de F.A.O.-Commissie voor Grondstoffenproblemen, houden zich met internationale grondstoffenvraagstukken bezig, doch hun taak is beperkt. Bovendien neemt een aantal landen, waaronder de Verenigde Staten en Engeland, een enigszins negatieve houding aan tegenover de Commissie voor de Internationale Grondstoffenhandel, die uit 18 landen, meest ontwikkelingsgebieden, bestaat.

Na medio maart van dit jaar, toen Reuters index tot 409 was gedaald, werd er aan de verdere daling van het algemeen prijsniveau der grondstoffen voorlopig een halt toegeeroepen, doch het aantrekken van de prijzen van cacao, mais en koper, waaraan de grotere vastheid was toe te schrijven, was een gevolg van bijzondere invloeden en niet van conjuncturele aard. De prijsstijgingen in juli waren evenmin een gevolg van wijzigingen in de conjunctuur, doch uitsluitend van de politieke toestand in het Midden-Oosten.

^s-Gravenhage.

K. J. BORDEWIJK.

Goedkoper geld

De over de gehele wereld waarneembare tendentie tot goedkoper geld trad ook in de eerste week van juli duidelijk aan de dag. In de Verenigde Staten, het land met de laagste rentevoeten en met de diepste recessie, daalde het disconto voor schatkistpapier zelfs tot $\frac{3}{4}$ pCt. In Duitsland, waar de produktie nu ook dalende is, heeft men het bankdisconto begin juli eveneens verlaagd, wellicht mede onder invloed van een versnelde toestroming van vreemde valuta naar dit land. België, Nederland, Italië, Japan en het Verenigd Koninkrijk hebben alle de afgelopen maanden hun bankdisconto verlaagd.

	Hoogtepunt 1957	1 jan. 1958	Thans
Verenigd Koninkrijk	7	7	5
Verenigde Staten	3½	3	1½
West-Duitsland	5	4	3
Frankrijk	5	5	5
Nederland	5	5	3½
België	4½	4½	3½

Onder de belangrijke landen hebben alleen Frankrijk, India en Nieuw-Zeeland hun bankdisconto's op het topniveau van 1957 gehandhaafd, doch zij moeten meer aandacht besteden aan het chronische deviezentekort dan aan de lichte teruggang van hun economie, aldus „The Economist” van 5 juli jl.

¹⁾ Deze commissie liet onlangs een „Commodity Survey 1957” het licht zien, dat ook de ontwikkeling van produktie en handel gedurende de laatste twintig jaar bespreekt.

Het draagvermogen der tankvloot, dat in 1948 ruim 23 mln. ton bedroeg, is sindsdien meer dan verdubbeld; begin 1958 beliep het nl. circa 50 mln. ton. Per 7 juli jl. waren 371 schepen met een draagvermogen van 6,05 mln. ton opgelegd. Aan het begin van dit jaar was in totaal circa 33 mln. ton draagvermogen in aanbouw, resp. in bestelling. Ofschoon het wereldolieverbruik jaarlijks toeneemt, blijft de stijging ervan als gevolg van de recessie ten achter bij het tempo, waarin de wereldtankvloot is en nog steeds wordt uitgebreid. Tenzij op grote schaal tot annulering van bouwopdrachten wordt overgegaan, zal er voor de tankvloot onvoldoende emplooi zijn. De vooruitzichten zijn bepaald niet rooskleurig en met een verdere toeneming van het aantal uit de vaart genomen tankers moet rekening worden gehouden.

Ofschoon het verbruik van minerale olieproducten sedert het einde van de oorlog en daarmee de vraag naar tanktonnage aanzienlijk zijn toegenomen, heeft de al te grote uitbreiding, welke aan de wereldtankvloot is gegeven, tot een surplus aan scheepsruimte en dienengevolge scherpe daling der tankvrachten geleid.

Gedurende de laatste tien jaren is het draagvermogen der tankvloot, dat in 1948 ruim 23 mln. ton bedroeg, meer dan verdubbeld. Begin 1958 bedroeg het totale draagvermogen namelijk circa 50 mln. ton. De grotere snelheid van het moderne tankschip en de eveneens belangrijk grotere pompcapaciteit beïnvloeden bovendien de potentiële vervoerscapaciteit der wereldtankvloot, welke draagvermogen bij het uitbreken van de oorlog minder dan een derde van bovengenoemd totaal in het begin van dit jaar bedroeg.

Ofschoon er thans reeds, zoals blijkt uit de opgelegde tankvloot, die op 7 juli jl. 371 schepen met een draagvermogen van 6.052.286 ton telde, een aanzienlijk surplus aan tanktonnage is, waren in het begin van het jaar in totaal circa 33 mln. ton draagvermogen, d.w.z. circa 66 pCt. der tegenwoordige vloot, in aanbouw resp. bestelling. Wanneer deze schepen in de vaart komen, stijgt het aandeel der oliemaatschappijen in de totale tankvloot der vrije landen tot circa 40 pCt. De resterende 60 pCt. behoort aan particuliere rederijen die, en dit geldt met name voor Noorwegen, haar schepen deels op lange termijn aan de oliemaatschappijen hebben verhuurd.

Verleden jaar werden nieuw gebouwde tankers met een draagvermogen van 5,5 mln. ton aan de reeds beschikbare vloot toegevoegd, hetgeen een uitbreiding met 12 pCt. betekende. Dit jaar komen, onvoorziene omstandigheden voorbehouden, opnieuw circa 7 mln. ton gereed, in 1959 wederom circa 7 mln. ton en in 1960 circa 6 mln. ton. Ofschoon in de daarop volgende jaren, tenzij intussen nieuwe omvangrijke bouwopdrachten zouden worden geplaatst, het tempo waarin verdere schepen aan de bestaande vloot worden toegevoegd, minder snel zal zijn, zal de wereldtankvloot op basis der thans lopende bestellingen in het tijdvak 1961-1963 met

De tankvaart

nog eens circa 13 mln. ton draagvermogen worden uitgebreid.

Bijna 62 pCt. der wereldtankvloot, t.w. ruim 30,5 mln. ton, bestaat uit schepen welke na het einde van de oorlog werden gebouwd, terwijl circa 24 pCt. bestaat uit voornamelijk gedurende de oorlog gebouwde tankers. Niet slechts zijn de snelheid en de pompcapaciteit van het moderne tankschip belangrijk groter dan die der tijdens en vooral vóór de oorlog gebouwde tankers, maar ook het draagvermogen gaat aanzienlijk uit boven dat der 16.000 ton grote T-2 tankers, welke tijdens de oorlog werden gebouwd en die toen tot de grootste in de vaart zijnde tankschepen behoorden.

Het draagvermogen van de zgn. „general purpose” tanker bedraagt thans 16/18.000 ton. Al spoedig ging men echter over tot de bouw van schepen van resp. 24.000 en 30.000 ton, terwijl de laatste jaren een aantal schepen met een draagvermogen van 50.000 en 65.000 ton is besteld. Bovendien is ook een beperkt aantal, nl. circa een half dozijn, tankers van 100.000 ton in aanbouw, resp. bestelling. Rubriceert men schepen van 24.000 ton en groter onder de zgn. „super”-klasse, dan blijkt, dat begin 1958 681 tankers, elk met een draagvermogen van 24.000 ton of groter, en met een totaal draagvermogen van circa 27,5 mln. ton in bestelling waren.

Het gemiddeld draagvermogen der huidige tankers bedraagt circa 17.750 ton, dat der tankers, welke in het tweede halfjaar 1957 werden opgeleverd 28.000 ton, terwijl de thans nog in bestelling zijnde tankers een gemiddeld draagvermogen van 33.727 ton hebben. De 40.000 ton tanker, welks draagvermogen en snelheid zoveel groter zijn dan die van het conventionele type, is stellig voordeliger in exploitatie dan de „general purpose” tanker, maar de voordelen komen slechts volledig tot hun recht, indien continu emplooi op basis van een langdurig time- dan wel demise-charter kon worden geregeld. De particuliere reder, die tijdens de jongste hausse supertankers heeft besteld zonder van emplooi verzekerd te zijn, zal er, indien oplevering binnen de beide eerstvolgende jaren plaatsvindt, nauwelijks in sla-

gen het schip in de vaart te houden. Zo werd o.a. de verleden jaar opgeleverde nieuwe Noorse tanker „Inger Knudsen” met een draagvermogen van 30.020 ton opgelegd!

Researchuitgaven in Engeland en Amerika

Waren er tot dusver voor de Verenigde Staten slechts cijfers over 1953 betreffende de researchuitgaven beschikbaar, thans zijn die voor 1956 bekend en samengevat in een voorlopig verslag van de „National Science Foundation”. „The Economist” van 5 juni jl. heeft hierin aanleiding gezien de Engelse cijfers — over 1955 — te vergelijken met de Amerikaanse:

Research- en ontwikkelingsuitgaven in Engeland en de Verenigde Staten

	Ver. Staten		Engeland
	1953	1956	1955
Totale research- en ontwikkelingsuitgaven	\$ 5,4 mrd.	\$ 9,0 mrd.	£ 300 mln.
In pCt. van het bruto nationaal produkt	1,5	2,1	1,6
Uitgaven in de industrie in pCt. van het bruto nationaal produkt	0,9	1,5	1,1
Deel der uitgaven dat door de industrie zelf wordt gedragen in pCt. van het bruto nat. prod.	0,59	0,75	0,36
Percentage van de totale uitgaven voor research en ontwikkeling dat door de Regering wordt gefinancierd	52	58	75
Percentage van de industriële research- en ontwikkelingsuitgaven dat door de Regering wordt gefinancierd	37	49	68
Vliegtuigresearch in pCt. van de totale industriële research.	22	32	45—50

Het meest opvallend is dat, afgezien van veranderingen in het prijsniveau, de Amerikaanse researchuitgaven van \$ 5,4 mrd. tot \$ 9,0 mrd. zijn gestegen, d.w.z. met 67 pCt. Uitgedrukt in een percentage van de toegevoegde waarde bedroegen in 1953 en 1956 de uitgaven van de Amerikaanse industrie voor research en ontwikkeling resp. 3 1/3 en 4 1/3 pCt.; voor Engeland was dit cijfer — voor 1955 — 2,6 pCt.

Financierde de Amerikaanse Overheid in 1953 nog slechts 37 pCt. van de industriële researchuitgaven, in 1956 was dit reeds 49 pCt. „The Economist” schrijft dit toe aan de sterk gestegen uitgaven voor defensie-research (raketten!). De grote stijging van de researchuitgaven voor raketten in de Verenigde Staten kan echter de totale stijging in de periode 1953-1956 niet geheel verklaren.

Het verschil tussen wat de particuliere industrie op dit gebied in Engeland en de Verenigde Staten doet is groter geworden. Afgezien van verschillen veroorzaakt door een stijgend prijsniveau, kan geconstateerd worden dat de Amerikaanse industrie, uitgedrukt als een percentage van de toegevoegde waarde, voor eigen rekening in 1956 bijna driemaal zoveel aan research en ontwikkeling besteedde als de Britse industriëlen in 1955 deden.

De president-directeur der „London & Overseas Freighters Ltd.”, de heer Basil N. Mavroleon, wiens rederij over een aantal, goeddeels op termijn bevrachte tankers beschikt, verklaarde op de jaarvergadering, welke op 7 juli jl. werd gehouden, dat z.i. gedurende de beide eerstvolgende jaren nauwelijks op een stijging der huidige, abnormaal lage, tankvrachten mag worden gerekend. Hij grondt dit oordeel op het reeds bestaande surplus en de omvangrijke, nog in bestelling zijnde tonnage en meent eveneens dat slechts sloop op grote schaal der oudere schepen en annulering van bouwopdrachten voor tankers waarvoor geen em plooi geregeld is, tot een geleidelijke sanering kan leiden. Deze mening wordt overigens door andere tot oordelen bevoegden gedeeld.

Ofschoon het wereldolieverbruik jaarlijks toeneemt, blijft de stijging ten gevolge der recessie ten achter bij het tempo, waarin de wereldtankvloot is en nog steeds wordt uitgebreid. Zelfs indien de prognose van één der oliemaatschappijen juist blijkt en het verbruik van minerale olieprodukten jaarlijks met 6 pCt. zou toenemen, zal er onvoldoende em plooi zijn voor de tankvloot, die volgens raming der firma John I. Jacobs te Londen, dit jaar met 14,5 pCt., volgend jaar met 16,42 pCt., in 1960 met 13,9 pCt., in 1961 met 11,6 pCt. en het jaar daarop met 8,9 pCt. wordt uitgebreid, tenzij inmiddels op omvangrijke schaal tot annulering van bouwcontracten wordt overgegaan.

Ofschoon, zoals reeds opgemerkt, de Noorse rederijen bij de door haar gevolgde politiek van vlootuitbreiding over het geheel voor langdurig em plooi ten tijde der bestelling hebben gezorgd, lopen naarmate de terugslag langer duurt, de lopende bevrachtingsovereenkomsten der reeds in de vaart zijnde schepen geleidelijk af en zijn de reders dan aangewezen op het schaarse aanbod van lading tegen de geldende lage vrachten.

Van de 148 tankers met een totaal draagvermogen van 4.169.300 ton, welke voor Noorse rekening in aanbouw resp. bestelling zijn, werden er 93, d.w.z. circa 63 pCt. op termijn bevracht. Gedurende de tweede helft van dit jaar en in de loop van 1959 komen o.a. 13 tankers met een draagvermogen van 279.350 ton gereed, en deze schepen zijn nog onbevracht. Tussen 1961 en 1964 worden nog 42 tankers met een draagvermogen van 1.227.450 ton en wel, voornamelijk in de jaren 1960 tot 1962, opgeleverd. Voor deze laatste schepen werd evenmin em plooi geregeld. Van de in bestelling zijnde, onbevrachte Noorse tankers vallen tenminste negen in de zgn. „super”-klasse. Gevreesd moet dan ook worden, dat verschillende Noorse rederijen gedwongen zullen zijn een aantal der schepen na gereedkomen op te leggen.

Hoe aanzienlijk de tankvrachten zijn gedaald blijkt uit een vergelijking der huidige vracht met die, welke gedurende de beide eerste maanden van het afgelopen jaar — d.w.z. vóór de heropening van het Suezkanaal — gold voor het vervoer van donkere olie van de Perzische Golf naar het Verenigd Koninkrijk/Continent, nl. resp. 50 pCt. beneden en 350 pCt. boven de schaalvracht!

De vooruitzichten zijn bepaald niet rooskleurig en met de gebruikelijke seizoenslapse voor de deur moet dan ook met een verdere toename van het aantal uit de vaart genomen tankers rekening worden gehouden.

De ontwikkeling van de E.E.G.

(Tweede kwartaal 1958)

Sinds het vorige kwartaaloverzicht¹⁾ is de Europese Economische Gemeenschap weer een stap dieper gewikkeld geraakt in de twee op de voorgrond tredende economisch-politieke problemen in Europa, t.w. de chronische maar nu ook weer acuut geworden moeilijkheden in Frankrijk en het vraagstuk van de Vrijhandelszone. Daarnaast hebben de Commissie en de Raad enkele eerste stappen gedaan om een begin te maken met de uitvoering van het Verdrag. Met de conferentie in Stresa werd begonnen aan de uitvoering van het landbouwhoofdstuk van het Verdrag. Ook werden op het punt van de organisatie van de Gemeenschappen verdere vorderingen gemaakt. Helaas was er wat dit betreft één grote mislukking, namelijk de onmogelijkheid van de regeringen om overeenstemming te bereiken over de vaststelling van de zetel van de Gemeenschappen.

De situatie in Frankrijk.

In mei werd de situatie in de E.E.G. in belangrijke mate gedomineerd door de moeilijkheden in Frankrijk. De belangrijkste dreiging was de aanvankelijke onzekerheid bij de verdragspartners en de Europese Commissie of het nieuwe bewind van Generaal de Gaulle überhaupt bereid zou zijn de E.E.G. te erkennen. Deze zorg is thans na de verklaringen van de Generaal wel weggenomen, maar een bereidverklaring om de bestaande verdragsverplichtingen na te komen, is nog niet hetzelfde als de bereidheid in de praktijk op basis van compromissen en wederkerige concessies de Gemeenschap bevredigend te doen functioneren. Wat het laatste betreft zijn op dit ogenblik de zorgen nog niet volledig weggenomen, vooral gezien de instelling van de huidige Franse Regering, voor wie de „politique de grandeur” voor Frankrijk zo zeer het uitgangspunt van hun politiek denken vormt.

Bij dit alles kwamen de economische moeilijkheden in Frankrijk. Ondanks onmiskenbare budgettaire beperkingen, welke de Regering zich voor 1958 had opgelegd, bleef het tekort op de Franse betalingsbalans schrikbarend groot en werden de leningen, welke dit land begin 1958 had gekregen, zo snel opgesoupeerd, dat de Regering Pflimlin overwoog verdere invoerbeperkende maatregelen te nemen — dit nadat de liberalisatie in de O.E.E.S. reeds geheel was opgeheven. Dergelijke maatregelen zouden Frankrijk niet slechts in de O.E.E.S. in moeilijkheden brengen in verband met zijn toezegging op 1 juni 1958 de deliberalisatie gedeeltelijk weer op te heffen, maar eveneens in de E.E.G. in verband met de verdragsbepalingen, waarin een standstill wordt voorzien voor alle kwantitatieve beperkingen in het onderlinge goederen- en dienstenverkeer. Eventuele nieuwe restricties zouden dan ook de goedkeuring van de Gemeenschap — in dit geval de E.E.G.-Commissie — moeten hebben onder in werking stelling van de procedure ex art. 108 of 109 van het Verdrag. Dit laatste is, zij het enigszins op de valreep-achtig, geschied.

Toen de Franse Regering op het punt stond maatregelen uit te vaardigen teneinde de beschikbaarstelling van deviezen voor buitenlands toerisme te beperken, intervenieerde de E.E.G.-Commissie en wees zij de Franse Regering op de noodzaak van een voorafgaande goedkeuring dezer

maatregelen door de Commissie op grond van art. 108. De Franse Regering heeft de voorgenomen maatregel toen enkele dagen opgeschort, teneinde de Commissie in de gelegenheid te stellen haar standpunt te bepalen. Aangezien art. 108 bepaalt, dat de Commissie geen beslissing mag nemen zonder de Raad van Ministers voorstellen te doen omtrent een eventueel te verlenen bijstand, moest de Raad op zeer korte termijn bijeen worden geroepen. De Raad kwam op 23 mei daartoe bijeen. Het resultaat is geweest, dat de regeringen aankondigden een eventueel gezamenlijk optreden ten gunste van Frankrijk bij andere internationale organisaties (waarmee voornamelijk de O.E.E.S. werd bedoeld), als vorm van wederzijdse bijstand te zullen overwegen. Onmiddellijk daarna nam de Commissie de beslissing Frankrijk te machtigen de reeds genomen maatregelen met betrekking tot de toewijzing van toeristendevisen te nemen.

Hoewel de Commissie materieel dus geen invloed op de Franse beslissing heeft uitgeoefend, heeft zij toch wel op deze wijze de Gemeenschap als zodanig in het spel gebracht. Het zal interessant zijn na te gaan, wanneer de Commissie een positie zal hebben verworven, dat zij ook materieel in staat is in te grijpen in bepaalde voorgenomen nationale beslissingen.

Vermeld zij ten slotte, dat de verdere contingeringsmaatregelen, welke de Franse Regering — d.w.z. de Regering Pflimlin — in portefeuille had, niet zijn uitgevoerd, na het aan het bewind komen van de Regering de Gaulle. Geschiedde dit om verdere kritiek en bemoeiingen van de E.E.G.- en de O.E.E.S.-partners te voorkomen? Of omdat de Franse Regering ook zelf inzag, dat dergelijke maatregelen op geen enkele wijze het fundamentele euvel bestrijden, namelijk van de binnenlandse en vooral de regeringsoverbestedingen? In ieder geval is door deze houding van de Franse Regering het dilemma omzeild of de nieuwe Franse restricties alleen op de niet-E.E.G.-leden van de O.E.E.S. zouden moeten worden toegepast of op alle O.E.E.S.-leden inclusief de E.E.G.-lidstaten.

De Vrijhandelszone.

Het andere grote en ernstige probleem, waarvoor de E.E.G. gesteld werd, en in de komende maanden en waarschijnlijk zelfs jaren nog gesteld zal worden, is de Vrijhandelszone, een plan dat sinds kort is herdoopt in de Europese Economische Associatie. Gerecapituleerd moge worden, dat de onderhandelingen daarover reeds sinds oktober 1957 worden gevoerd in het Intergouvernementele Comité onder leiding van de Engelse Minister Maudling in het kader van de O.E.E.S. Sinds eind maart stagneren deze onderhandelingen, omdat de zes E.E.G.-landen uitstel hebben gevraagd, teneinde eerst onderling overeenstemming te bereiken met betrekking tot de belangrijkste elementen van deze associatie-overeenkomst. Helaas is het in de afgelopen maanden niet mogelijk gebleken tot een dergelijk gemeenschappelijk standpunt tussen de Zes te komen, hetgeen in hoofdzaak mag worden geweten aan de Franse houding. De Franse Regering staat om economische redenen en mede onder druk van het bedrijfsleven in wezen afwijzend tegenover deze associatie. In Frankrijk beschouwt

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 23 april 1958.

men het plan voor een Vrijhandelszone voornamelijk als een Engelse vinding, welke ten doel heeft Engeland binnen de E.E.G. dezelfde rechten te geven als de Lidstaten, zonder echter gebonden te zijn aan de verplichtingen van het E.E.G.-verdrag.

In deze Franse visie heeft men bijzonder weinig oog voor de in de Benelux-landen en Duitsland bestaande opvattingen, dat het associatie-verdrag een volstrekt noodzakelijk complement vormt van de E.E.G. Tijdens de laatste bijeenkomst van de E.E.G. Raad van Ministers op 1 en 2 juli jl. bleek de nieuwe Franse Regering geen opvatting te hebben, die van meer visie — politiek en economisch — getuigde dan haar voorgangers. Formeel betoogde Minister Couve de Murville, dat de Franse Regering op dit ogenblik zelfs nog geen standpunt had met betrekking tot de Vrijhandelszone. Sindsdien is de nieuwe Franse Regering niet alleen door haar E.E.G.-partners, maar ook door Engeland en enkele andere O.E.E.S.-landen onomwonden duidelijk gemaakt hoeveel vooral ook politiek belang men in Europa hecht aan de spoedige totstandkoming van het onderhavige associatie-verdrag en dat men verwacht, dat Frankrijk op de eerstkomende vergadering van het Comité Maudling in ieder geval standpunten heeft over de meest essentiële elementen van dit Verdrag. Het betreft hier het vraagstuk van de origine-regeling, de behandeling van de landbouwproducten, de coördinatie van de handelspolitiek, de behandeling van de onderontwikkelde O.E.E.S.-landen en „last but not least” een eventuele interim-regeling.

Deze interim-regeling komt op het ogenblik meer op de voorgrond, omdat een definitieve regeling van de vele gecompliceerde problemen van het associatie-verdrag deze herfst nauwelijks meer te verwachten is. Aangezien de vertraging voornamelijk moet worden geweten aan het feit, dat de Zes regeringen onderling niet tot overeenstemming konden komen, heeft de E.E.G.-Commissie de suggestie gedaan, dat de Zes aan de elf het voorstel zouden doen van een voorlopige regeling per 1 januari a.s. Deze regeling zou dan inhouden, dat de 17 landen alle onderling op het gebied van de tariefafbraak en de contingentenuitruiming hetzelfde zouden doen als het E.E.G.-verdrag voorziet. De zin van een dergelijke interim-regeling zou dan zijn, dat het gevoel van discriminatie wordt vermeden bij de elf en dat vast een eerste, in feite natuurlijk prejudiciële stap in de richting van een soort Vrijhandelszone zou worden gedaan. Een beslissing hierover zal in de komende weken genomen moeten worden.

Zelfs indien deze regeling tot stand zou komen, is hiermede het algemene probleem hoe de associatieregeling van de E.E.G. met een zo heterogene groep van elf andere Europese landen moet worden, nog niet, opgelost. Niet alleen de regeringen van de E.E.G.-landen, maar ook de Commissie en het Europese Parlement hebben zich in het afgelopen kwartaal uitvoerig met deze problemen bezig gehouden. De heer Rey heeft het standpunt van de Commissie uiteengezet aan het Europese Parlement. Dit laatste nam op basis van een rapport, uitgebracht door onze landgenoot Mr. P. A. Blaisse, een uitvoerige resolutie met betrekking tot de Vrijhandelszone aan, waarin de belangrijkste beginselen, welke aan het associatie-verdrag ten grondslag zouden moeten liggen, zijn opgenomen.

Met betrekking tot de opvattingen van de Commissie zij het volgende vermeld. Ten aanzien van het moeilijke originevraagstuk, dat rijst als gevolg van het ontbreken van een gemeenschappelijk buitentarief, preferereert de

Commissie een stelsel van compenserende heffingen in de geest zoals enige tijd geleden is voorgesteld door de Italiaanse Minister Carli, zij het dat de Commissie bereid is uitzonderingen te erkennen op dit beginsel. Voorts is de Commissie van mening, dat op het gebied van de landbouw de Britse landbouwsubsidie-politiek moeilijk onaangetast kan blijven; de Britse Regering zal hieraan iets moeten doen. Interessant is de opvatting van de Commissie over de institutionele opzet van de Vrijhandelszone. Zij meent, dat de Gemeenschap als zodanig en als eenheid moet optreden in de op te richten organen van de Vrijhandelszone. Zij wenst een deelneming van de zes regeringen als afzonderlijke leden van de Vrijhandelszone te vermijden. Over elk door de Gemeenschap in te nemen standpunt zal dus voorafgaand overeenstemming moeten zijn bereikt binnen de kring van de Zes.

De belangrijkste elementen uit de zeer uitvoerige en positief gestelde resolutie van het Europese Parlement zijn de volgende. In het Verdrag van de Vrijhandelszone zouden met betrekking tot de non-discriminatie het concurrentieregime en de sociale harmonisatie soortgelijke bepalingen moeten worden opgenomen als in het E.E.G.-verdrag. Verder wenst men een zo ver mogelijke harmonisatie van het buitentarief en zodanige origineregels, dat een zo groot mogelijk gedeelte van het handelsverkeer vrij wordt (hoe deze origineregels zouden moeten zijn, wordt niet vermeld). Ten aanzien van de institutionele opzet preferereert het Parlement een Raad van Ministers, waarin alle deelnemende landen één lid en één stem hebben; voorts een Raad van Plaatsvervangers, een Hof van Arbitrage, een Sociaal-Economisch Adviescollege, een Raadgevend Parlementair Orgaan en ten slotte een objectieve instantie, welke de voorbereidingen moet treffen voor de door de Raad te nemen beslissingen. Een en ander in analogie met de positie van de Europese Commissie in de E.E.G. De Commissie van de E.E.G. zelve dient in de Raad van Ministers met adviserende stem vertegenwoordigd te zijn. Ten slotte beveelt het Parlement voorzieningen aan voor economische hulp aan minder-ontwikkelde gebieden binnen de Vrijhandelszone en een associatie zowel van de overzeese gebieden van de E.E.G. als van de Gemeenebestanden met de Vrijhandelszone. De totstandkoming van de Vrijhandelszone wenst men parallel te doen verlopen met de Gemeenschappelijke Markt, dus in drie etappes met een overgangperiode van maximaal 15 jaar.

Landbouwconferentie Stresa.

Naast de twee voorgaande problemen, welke de grondslagen van haar bestaan raken, heeft de E.E.G. zich uiteraard ook nog met andere vraagstukken bezig gehouden, waarvan enkele met een beleidskarakter en enkele van meer organisatorische en procedurele aard.

Het toekomstig landbouwbeleid van de Gemeenschapsinstellingen was het thema van een speciale regeringsconferentie der E.E.G.-landen in Stresa onder voorzitterschap van het lid van de Europese Commissie, de heer Mansholt. Deze laatste is in het bijzonder met alle landbouwaangelegenheden belast. Op deze conferentie waren alle Ministers van Landbouw aanwezig, elk omstuwed door een indrukwekkend aantal nationale deskundigen.

Deze conferentie, bijeengeroepen op grond van art. 43 van het Verdrag, had ten doel „het landbouwbeleid der Lidstaten te vergelijken met name door een overzicht op te stellen van hun middelen en behoeften, teneinde zodoende de E.E.G.-Commissie in de gelegenheid te stellen een

gemeenschappelijk landbouwbeleid uit te stippelen". De Commissie zal dan binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voorstellen inzake dit landbouwbeleid moeten doen aan de Raad. Het doel van deze conferentie was dus bepaald niet het nu reeds vaststellen van de beginselen van dit gemeenschappelijk landbouwbeleid. Niettemin slaagde de conferentie erin, behalve een uitstekend rapport over de problemen van de landbouw in West-Europa, ook een resolutie op te stellen, waarin een aantal algemene beginselen met betrekking tot het toekomstig landbouwbeleid zijn opgenomen, waarover de regeringen en de Commissie het eens bleken te zijn.

De belangrijkste dezer beginselen lijken mij de volgende:

- de uitvoering van het Verdrag dient tot een geleidelijke uitbreiding van het handelsverkeer in landbouwproducten binnen de Gemeenschap te leiden, waarbij echter rekening dient te worden gehouden met de noodzaak ook betrekkingen met derde landen te onderhouden;
- er dient een nauw verband te zijn tussen het beleid tot onderlinge structuuraanpassing in de landbouw en het marktbeleid; de onderlinge structuuraanpassing dient bij te dragen tot het dichterbij elkaar brengen van de kostprijzen en een rationele oriëntatie van de productie; het marktbeleid dient zo te worden gevoerd, dat de verhoging van de produktiviteit wordt bevorderd;
- de inspanningen tot verhoging van de produktiviteit dienen gelegenheid te bieden tot het voeren van een prijsbeleid, waarbij zowel overproduktie wordt vermeden als de mogelijkheid wordt geschapen om concurrerend te blijven of te worden;
- er dient naar evenwicht tussen productie en afzetmogelijkheden te worden gestreefd, rekening houdend met de mogelijke in- en uitvoer;
- de afschaffing van de subsidies, welke in strijd zijn met de geest van het Verdrag, wordt van essentieel belang geacht;
- de verbetering van de landbouwstructuur dient te mogelijkheden te bieden aan de in de Europese landbouw gebruikte kapitaal- en arbeidskrachten een vergelijkbare beloning te verschaffen als deze in de overige sectoren van de economie zouden ontvangen;
- men wenst het gezinskarakter van de Europese landbouwbedrijven te behouden en hun concurrentievermogen zoveel mogelijk te verhogen.

De resolutie eindigt met de aandacht van de E.E.G.-Commissie te vragen voor een aantal van de meest urgente problemen, die in het kader van de landbouwpolitiek opgelost moeten worden. De belangrijkste hiervan zijn de voorstellen met betrekking tot de gemeenschappelijke ordening van de markten van bepaalde agrarische producten, het geleidelijk tot elkaar brengen van de prijzen der grondstoffen, met name van de voedergranen, het beschikbaarstellen van kapitaal aan de landbouw en de onderlinge aanpassing van de wetgeving op sociaal en economisch gebied.

De voor de hand liggende vraag, welke een kritische, niet uit de landbouw afkomstige buitenstaander zich kan stellen bij het lezen van dit alles, is of hierdoor nu in de toekomst zijn brood, zijn melk, boter en kaas, zijn vlees en zijn groenten en fruit goedkoper zullen worden. Het is niet ondenkbaar, dat deze buitenstaander hierover sceptisch zou zijn bij lezing van de passages over de afschaffing der subsidies, het behoud van de familiale structuur der bedrijven, de vergelijkbare beloning met de industrie en het

tot elkaar brengen van de grondstoffenprijzen. Inderdaad is een sterke oriëntatie op de belangen van de boeren onmiskenbaar. Daar staat echter tegenover, dat met name ook van de zijde van de Commissie het belang van een verbetering van de landbouwstructuur en een opvoering van de produktiviteit in de agrarische bedrijven bij herhaling is onderstreept. Dit zijn ook voor de niet-agrarische bevolking essentiële factoren in hun voordeel.

Een opmerking van de voorzitter aan het slot van de conferentie is vooral voor Nederland met zijn agrarische exportbelangen nog relevant. Hij zei namelijk, dat hij tijdens de conferentie generlei autarkische klanken had vernomen; niemand wil de poorten van de Gemeenschap sluiten.

Het wachten is thans op de voorstellen van de Commissie. Zij heeft daarmee tot 1 januari 1960 de tijd. Volgens zijn het de regeringen die hun eigen beginselen waar moeten maken.

Zetel en Hof.

Wat de organisatorische werkzaamheden van de E.E.G. betreft zij allereerst vermeld het totstandkomen van een regeling ex art. 6 van de Toepassingsovereenkomst voor de overzeese gebiedsdelen inzake de storting van, het beheer over en de uitkeringen uit de gelden, welke door de Lidstaten zullen worden gestort in het speciale fonds van de overzeese gebieden.

Voorts kwam tot stand het statuut van het comité van vervoersdeskundigen voorzien in art. 83 van het Verdrag.

Het Monetaire Comité hield zijn eerste bijeenkomst onder leiding van onze landgenoot Jhr. Mr. E. van Lennep. Het besprak de situatie in Frankrijk in verband met een eventuele aanbeveling van de E.E.G.-Commissie aan dat land.

Een succesvolle regeringsconferentie vond plaats op 1 juli teneinde te komen tot een vaststelling van de zetel voor alle instellingen der drie Gemeenschappen en voor de benoeming van de leden van het E.E.G. Hof van Justitie. Het Hof zal wel op 1 juli jl. worden geacht in werking te zijn getreden, alhoewel nog niet alle zeven leden definitief zijn benoemd. Officieus is wel bekend, dat onze landgenoot Prof. Donner het Nederlandse lid zal zijn en tevens President van het Hof zal worden. Er zij aan herinnerd, dat dit Hof voor de drie Gemeenschappen in de plaats treedt van het thans bestaande Hof voor de E.G.K.S.

Over een zetel is men het niet eens kunnen worden, zulks ondanks de vele adviezen welke zijn uitgebracht, o.a. door het Comité van Stedebouwkundigen, het Europese Parlement en de Voorzitters resp. van de Hoge Autoriteit, de E.E.G.-Commissie en de Atoomcommissie. De huidige situatie is, dat de regeringen niet meer hebben kunnen doen dan de instellingen van de E.E.G. en Euratom aan te bevelen afwisselend Brussel en Luxemburg als „plaats hunner werkzaamheden" te kiezen. Daarmee is hetzelfde resultaat bereikt als destijds in de E.G.K.S. toen de regeringen ook de Hoge Autoriteit en het Hof hebben aanbevolen Luxemburg als plaats hunner werkzaamheden te kiezen.

De E.E.G.-Commissie heeft inmiddels aangekondigd, dat zij Brussel — dus met weglating van Luxemburg — als plaats harer werkzaamheden heeft vastgesteld. De Raad van Ministers zal ook daar wel als regel bijeenkomen, mede omdat daar ter plaatse de Permanente Vertegenwoordigers zijn gevestigd. De keuze van het Hof en het Europese Parlement zullen nog moeten worden afgewacht.

's-Gravenhage.

Prof. Dr. J. KYMMELL.

Libanon

De Libanese republiek is, zowel naar oppervlakte als naar bevolkingsomvang, de kleinste onafhankelijke staat in het Midden-Oosten. Zijn oppervlakte (10.400 km²) bedraagt minder dan één-derde van die van Nederland. De bevolking werd medio 1956 geschat op 1.450.000; bovendien bevonden zich toen op Libanees gebied ruim 100.000 Palestijnse vluchtelingen. Het is bijzonder moeilijk de bevolking in groepen te verdelen naar verschil in land of landstreek van afkomst, enerzijds wegens de grote verscheidenheid van deze groepen, anderzijds wegens de gedeeltelijke versmelting er van tot niet nader te definiëren „Levantijnen”. Deze bonte verscheidenheid wordt weerspiegeld in het religieuze leven; ook daar treft men een groot aantal verschillende gemeenschappen aan, waarvan de Maronitische Kerk de grootste is. Tezamen genomen vormen de Christenen iets meer dan de helft van de bevolking; het overblijvende deel behoort vrijwel zonder uitzondering tot een der Islamitische groeperingen.

Gevarieerdheid, niet alleen in de bevolking, maar ook in het klimaat. De ligging langs de Middellandse Zee waarborgt een overvloedige regenval, met name ook door de aanwezigheid van twee noord-zuid lopende bergruggen. Naar het oosten gaande neemt de jaarlijkse regenhoeveelheid snel af tot op één-derde van de hoeveelheid aan de kust. Ongeveer de helft van het land ligt op 1.000 m hoogte of daarboven. Door de niveauverschillen is de landbouwproductie zeer gevarieerd: van bananen en ananas (kustvlakke) tot appels en aardappelen (hoogste niveau). Een nadeel van de berggebieden is, dat slechts een deel van de grond in cultuur kan worden gebracht. Voor Libanon in zijn geheel wordt geschat dat maximaal 40 pCt. van het land voor landbouwproductie geschikt kan worden gemaakt; het huidige bebouwde oppervlak neemt ca. 25 pCt. in. De bodem is arm aan mineralen; ondanks intensief zoeken heeft men ook geen olie kunnen vinden in hoeveelheden, die exploitatie mogelijk maken.

Het grootste (naar schatting twee-derde) deel van de bevolking vindt zijn bestaan in de landbouw. Verbouwd worden: tarwe en gerst (voor de binnenlandse markt), vrijwel alle soorten fruit, voorts aardappelen, uien, katoen en tabak. Veteelt is van ondergeschikt belang; zoals in de meeste landen van het Midden-Oosten vindt men er slechts de geit in groten getale. Dit dier heeft grote schade aangericht aan de bossen, evenals de in het verleden gepleegde roofofbouw. De gevolgen zijn ontbossing en bodemerosie op grote schaal.

De betekenis van de industrie is beperkt. De lichte industrie, die aanwezig is, richt zich op de verwerking van landbouwproducten en de textiel fabricage. Er is een belangrijke cementindustrie. Ook moeten genoemd worden de olieraffinaderijen in Tripoli en Saida. Tripoli is het eindpunt van een van de takken van de olieleiding van de Iraq Petroleum Company; de andere takken lopen naar Haifa in Israël (sinds 1948 buiten werking) en Baniyas in Syrië. In Saida eindigt de Trans-Arabische leiding van de Aramco. Hoewel Libanon zeker geen industriegebied genoemd kan worden, is het in dit opzicht toch verder ontwikkeld dan zijn Arabische buurlanden.

De grootste bekendheid geniet Libanon echter als handels- en financieel centrum, meer speciaal de hoofdstad Beiroet (ca. 400.000 inwoners). De gunstige ligging,

de beperkte bestaansmogelijkheden in de landbouw en de „general disposition to truck, barter, and exchange” van de Libanees hebben deze streek en deze stad gemaakt tot het commerciële centrum van het Midden-Oosten. De capaciteit van de haven en de goede verbindingen met het achterland maken Beiroet uitermate geschikt voor de transitohandel, die in 1957 naar waarde rond het achtvoudige was van de eigen export. Bovendien is het een zeer belangrijk centrum van de internationale goudhandel. In toeristisch opzicht maakten het goed ontwikkelde verkeersapparaat en het aangename, voor het Midden-Oosten unieke, klimaat Libanon tot het „Zwitserland van het Oosten”.

Vergeleken met zijn Arabische buurlanden is Libanon een welvarend land. Een ruwe schatting van het nationaal inkomen per hoofd der bevolking geeft voor 1957 een bedrag van rond f. 1.250, wat meer dan het dubbele is van het overeenkomstige cijfer voor Syrië, waarschijnlijk iets hoger is dan dat voor Turkije, maar minder dan de helft bedraagt van het inkomen per hoofd in Nederland. De sector handel en bankwezen tezamen droeg hieraan bij voor ruim 30 pCt.; dit percentage bedroeg voor landbouw en industrie resp. 16 en 14. De bankbiljettencirculatie was per ultimo 1957 voor 87 pCt. door goud gedekt.

De Libanese export gaat voor een zeer belangrijk deel naar het Arabische achterland. De importen, die de exporten vele malen overtreffen, zijn o.a. afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk, Syrië (tot 1957 de belangrijkste importeur), de Verenigde Staten en Frankrijk. Het grote tekort op de handelsbalans wordt meer dan gecompenseerd door de export van diensten, door particuliere kapitaalimport en door schenkingen of overmakingen van emigranten (½ tot 1 mln. Libanezen, hoofdzakelijk wonend in Noord- en Zuid-Amerika). Er zijn vrijwel geen restricties op goederen- en kapitaalbewegingen.

Het meest belangrijke overheidsproject voor de verdere ontwikkeling van het land is het bouwen van een stuwdam in de Litani-rivier, waardoor zowel de elektriciteitsvoorziening als de waterhuishouding aanzienlijk zullen worden verbeterd. Andere projecten betreffen stadsontwikkeling, gezondheidszorg, verkeer en overige communicatiemiddelen. Verdere industrialisatie zal worden bevorderd.

De politieke ontwikkeling in het Midden-Oosten sedert het einde van de tweede wereldoorlog heeft de Libanese economie sterk beïnvloed. Slechts enkele punten zullen hier worden gereleveerd. Allereerst valt te noemen de oorlog met Israël, met als consequenties het beëindigen van de Palestijnse handelscontacten en het binnenkomen van de vluchtelingenstroom. Lag het aanvankelijk in de bedoeling Libanon min of meer tot industrieel centrum van het Arabische Midden-Oosten te maken, in 1950 werd de toelating met het buurland Syrië beëindigd, o.a. daar dit land zelf wilde gaan industrialiseren en de Libanese vrijhandelspolitiek van de hand wees. Handel en industrie ondervonden hiervan enige weerslag, temeer waar Syrië zijn in- en uitvoer gedeeltelijk verlegde naar de Syrische haven Latakia. Libanon heeft echter zeer geprofiteerd van de politieke ontwikkeling in Egypte, die (met name na 1951) vele buitenlandse ondernemingen er

toe bracht hun hoofdkantoor voor het Midden-Oosten te verplaatsen van Cairo naar Beiroet. De betekenis van deze stad nam van jaar tot jaar snel toe.

Als gevolg van het Suez-conflict van 1956 werd de olie-aanvoer uit Irak tijdelijk onderbroken, maar de schade toegebracht aan 's lands economie was zeer klein. Hetzelfde kon aanvankelijk gezegd worden van de omwenteling in Syrië en de totstandkoming van de Verenigde Arabische Republiek. Van een potentiële bedreiging van de Libanese economie, die in deze unie besloten lag, is het tot een acuut gevaar geworden door de meest recente gebeurtenissen, die geleid hebben tot de sluiting van de grens met Syrië. De transitohandel ligt vrijwel geheel stil, evenals het toeristenverkeer. De politieke onzekerheid heeft een omvangrijke kapitaalvlucht veroorzaakt. De levensvoorwaarden voor de goudmarkt van Beiroet (na New York en Zürich de belangrijkste ter wereld) zijn vrijheid en politieke stabiliteit in Libanon. Zijn functie van entrepot en doorvoercentrum voor het Midden-Oosten kan Libanon alleen behouden indien de relaties met de Verenigde Arabische Republiek althans redelijk goed zijn. De huidige crisis beslist daarom niet slechts over de politieke, maar ook over de economische toekomst van Libanon.

Rotterdam.

H. LINNEMANN.

AANTEKENING

Canadese oliewinning neemt grote vlucht

Vóór 1938 was de petroleumproductie van Canada vrijwel niet van belang. In dat jaar bereikte de productie nl. het niveau van 1 mln. ton, een peil, dat gehandhaafd bleef tot 1947, in welk jaar te Leduc, ten zuidwesten van Edmonton in de provincie Alberta, belangrijke vondsten werden gedaan. Tot 1950 nam de productie geleidelijk toe tot 3,89 mln. ton. De daaropvolgende jaren gaven een snelle ontwikkeling te zien, waardoor de productie in 1953 ruim 10 mln. ton bedroeg en in 1957 bijna 25 mln. ton. Door deze ontwikkeling nam Canada's afhankelijkheid van ingevoerde olie snel af. Moest dit land in 1945 nog 90 pCt. van de benodigde olieproducten importeren, in 1957 was dit percentage gedaald tot 35. Hierbij dient nog te worden bedacht, dat Canada na de Verenigde Staten het land is met het grootste olieverbruik per hoofd.

Onderstaande tabel geeft een indruk hoe de olieproductie in de loop der jaren over de verschillende Canadese provincies was verdeeld.

	1947	1955	1956
	(in mln. ton)		
Alberta	0,912	16,148	20,559
Brits-Columbia	—	—	0,021
Manitoba	—	0,592	0,827
N.W. Territories	0,033	0,058	0,064
Saskatchewan	0,074	1,616	3,011
Oost-Canada	0,022	0,077	0,088
Totaal	1,041	18,491	24,570

Bron: „Petroleum Week" van 14 juni 1957.

Naast deze productie kan Canada bogen op het bezit van aanzienlijke oliereserves, die in 1956 werden geschat op 407 mln. ton. Er mag echter worden aangenomen, dat het land nog over zeer grote niet aangetoonde reserves aan olie en aardgas beschikt. Voor de eerstkomende tien jaren

wordt een verdrievoudiging van de produktie verwacht, terwijl de reserves dan waarschijnlijk eveneens driemaal zo groot zullen zijn. Deze verwachtingen vinden steun bij de mening van Canadese oliedeskundigen, die stellen, dat van de ruim 190 mln. ha land, waar olie kan worden gevonden, nog slechts 6 mln. ha intensief is onderzocht. Zelfs wordt een oppervlakte genoemd van 1.800 mln. ha, waar mogelijk olie kan worden gevonden. Buiten deze raming staan dan nog de oliereserves, die zich in de teerwoestijn langs de rivier de Athabasca in de provincie Alberta, moeten bevinden en waar wellicht een reserve van 48 mrd. ton ruwe olie, of meer dan het dubbele van de geschatte wereldolie-reserves, aanwezig is. Zou men erin slagen deze reserves op rendabele wijze te exploiteren dan zou de Westelijke wereld grotendeels onafhankelijk kunnen worden gemaakt van de olie uit het Midden-Oosten.

De aanwezigheid van grote hoeveelheden olie in de teerwoestijn langs de Athabasca is reeds eeuwenlang bekend. Al 60 jaren wordt getracht een proces te vinden, waardoor de olie op economisch verantwoorde wijze uit het teerzand zou kunnen worden afgezonderd. Thans zou de Royalty Company erin geslaagd zijn de isolering der olie op rendabele wijze te doen plaatsvinden. Deze maatschappij zou bereid zijn f. 220 mln. te investeren in de bouw van reusachtige centrifuges, die de olie uit het modderige zand van het 75.000 km² grote gebied moeten slingeren. In 1960 hoopt zij een volledige installatie in bedrijf te hebben, welke naast de centrifuges een raffinaderij, een insteekhaven, een vliegveld, woonplaatsen voor 2.000 arbeiders en een oliepijpleiding van 500 km naar Edmonton zal omvatten. Worden deze plannen verwezenlijkt, dan zal de produktie in 1960 20.000 vaten per dag bedragen, hetgeen overeenkomt met ca. 1 mln. ton per jaar. Behalve door figuren uit het Canadese bedrijfsleven wordt de Royalty Company gesteund door Amerikaanse industriëlen. Ook andere oliemaatschappijen, waaronder de Shell, hebben concessies in het Athabascagebied.

Juist wat deze buitenlandse belangstelling voor de petroleumindustrie betreft is er een groot verschil tussen Canada en Mexico. Nadat Mexico in 1938 de petroleumindustrie had genationaliseerd, kon het niet meer rekenen op de financiële steun van het Amerikaanse bedrijfsleven. In Canada daarentegen hebben de Amerikaanse maatschappijen zeer grote bedragen geïnvesteerd, vooral in de petroleumindustrie, doch ook in andere industrieën. Reeds in 1949 waren nieuwe rijke olievelden in Alberta voor 85 pCt. in Amerikaanse handen. Behalve de grote sommen die de Amerikanen hier in de loop der jaren hebben besteed aan exploratie, zijn zij nu bereid \$ 85 mln. te investeren in de aanleg van een pijpleiding van 1.850 km lengte en een vervoerscapaciteit van 70.000 vaten per dag, die zal lopen van Edmonton in Alberta naar de Amerikaanse haven Superior aan het Boven Meer. Vooral de Standard Oil Company of New Jersey is hierbij sterk geïnteresseerd o.a. via de Interprovincial Pipe Line Company. Voorts heeft de Gulf Oil Company grote belangen in Canada.

In 1954 bedroegen de nieuwe investeringen der Verenigde Staten in het buitenland \$ 1,4 mrd., waarin de beleggingen in buitenlandse aandelen en dollarobligaties, tot een even groot bedrag, niet waren begrepen. Hiervan ging \$ 700 mln. naar Canada. Bijna de helft van dit bedrag werd in de aardolie-industrie en in de mijnbouw gestoken. Het totaal der Amerikaanse investeringen in Canada bedroeg per ultimo 1954 \$ 6 mrd.; daarvan was ruim \$ 2 mrd. belegd in mijn- en aardoliebedrijven. In 1955 en 1956 hebben de Ameri-

kaanse investeringen in Canada resp. \$ 770 mln. en \$ 900 mln. bedragen.

Er heeft een goede samenwerking bestaan tussen Amerikaanse en Canadese olie-industriëlen, niettegenstaande het feit dat de Amerikaanse maatschappijen dank zij hun grote financieringsvermogen vaak een aanzienlijke invloed wisten te verwerven in Canada. Zo werden grootse plannen ontwikkeld voor een gemeenschappelijke olie- en aardgasvoorziening¹⁾ van het gehele Amerikaanse noordwesten en voor westelijk Canada. Een uitgebreid pijpleidingnet dat deels gereed en deels nog aan te leggen is, vindt men in de Amerikaanse staten Washington, Oregon, Utah, Wyoming en Colorado, voor leveranties van olie door Canada aan de Verenigde Staten. Tevens is er sprake geweest van de levering van 300 mln. kubieke voet aardgas (per dag) door Canada aan de Verenigde Staten. Canada met zijn grote voorraden aardgas en zijn relatief kleine bevolking is de aangewezen leverancier van aardgas aan de Verenigde Staten, welker eigen voorraden aardgas onvoldoende zijn voor het nationale verbruik.

Van Canadese zijde werd verwacht, dat de olieleveranties aan de in de nabijheid van Canada liggende Amerikaanse staten niet verboden zouden worden. Begin 1958 gingen de Verenigde Staten echter toch over tot stopzetting van deze invoer. Canada betoogt, dat de Verenigde Staten wel gesteld zijn op de Canadese samenwerking bij de verdediging der beide landen en bij de bevaarbaar-making van de St. Lawrence rivier voor zeeschepen, maar bij de handel een geheel andere koers volgen.

Door het verbod van uitvoer van olie naar de Verenigde Staten vindt voorlopig de aanleg van nieuwe pijpleidingen door Amerikaanse en Canadese oliebelangen geen doorgang. Dit moet echter worden gezien als uitstel en niet als afstel, want zodra de normale olie-uitvoer wordt hervat, zullen deze plannen weer actueel worden.

Haarlem.

F. S. NOORDHOFF.

¹⁾ Als het gehele net voltooid is, zullen de leidingen in Canada in staat zijn, 660 mln. kubieke voet natuurgas per dag af te leveren.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt is in de loop van de verslagweek ruim geweest, mede ten gevolge van de kwartaalsuitkering, die het Rijk op 25 juli aan de gemeenten heeft verricht. Hiermee was een bedrag gemoeid van f. 270 mln., dat is f. 14 mln. meer dan het saldo dat de Schatkist op 21 juli bij De Nederlandsche Bank aanhield.

Zelfs als de Staat moeite zou hebben gehad met de betaling aan de gemeenten, dan nog zullen deze moeilijkheden van korte duur zijn, want op maandag 28 juli zal bij de Agent van het Ministerie van Financiën de inschrijving op schatkistpapier openstaan. Wat er van de kwartaaluitkering „in de markt” is gekomen, zal dus weer snel naar de Schatkist kunnen terugkeren. Ditmaal kan bij de tender worden gekozen tussen 3- en 12-maandspapier. De bij vorige gelegenheden aangeboden 6- en 9-maandspromessen ontbreken deze keer op het appèl. Men heeft zich dus kennelijk willen beperken tot de termijnen die op het ogenblik het meest populair worden geacht. Het jaarspapier is dit voor hen, die van het huidige rendementspeil zo lang mogelijk willen profiteren, of dit papier van

node hebben, bijv. als tegenhanger voor termijndeposito's met een lange looptijd. Het 3-maandspapier is ideaal omdat, als het vervalt (ult. oktober), de zware betalingen van vennootschapsbelasting juist gaande zullen zijn.

De verhoging van het kaspercentage van 8 tot 9 pCt. voor de 22 juli jl. begonnen kasperiode is voor de banken op een betrekkelijk gunstig tijdstip gekomen, nl. juist in een periode dat de Schatkist grote betalingen moet verrichten. De verhoging werd ditmaal door de Bank in verband gebracht met de verlaging van het kaspercentage van 7 tot 6 pCt., die in maart 1957 heeft plaats gevonden. De banken hadden zich omstreeks die tijd verbonden om de door een aantal institutionele beleggers aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten verstrekte lening voor te financieren, en De Nederlandsche Bank heeft toen, ter vergemakkelijking hiervan, het kaspercentage verlaagd. Deze maatregel, waaraan in het jaarverslag 1957 van de Bank (blz. 84) een „ontegenzeggelijk inflatoir karakter” wordt toegekend, is thans ongedaan gemaakt.

Ondertussen heeft het kaspercentage thans bijna de hoogste stand sinds de toepassing van het stelsel (10 pCt.) bereikt. Het zou interessant zijn te onderzoeken, welke de consequenties van het kasreservestelsel zijn voor de rentabiliteit van het bankwezen. Enerzijds betekent een verplicht saldo ter grootte van bijna 10 pCt. van de toevertrouwde middelen, dat slechts maximaal 90 pCt. hiervan rendabel kan worden gemaakt. Anderzijds zouden de banken uit liquiditeitsoverwegingen ook zonder het stelsel meer bij de Bank gaan aanhouden als de toevertrouwde middelen stijgen; voor zover dit in mindere mate dan thans het geval zou zijn, zou de stijging van de toevertrouwde middelen gepaard gaan met o.a. een grotere vraag naar schatkistpapier, hetgeen aan het rendement niet ten goede zou komen.

Hoewel het dus theoretisch niet verantwoord is bij voorbaat aan te nemen dat het kasreservestelsel schadelijk is voor de rentabiliteit van het bankwezen, zullen de Nederlandse bankiers toch wel met jaloerse blikken naar hun Engelse collega's kijken. Ook daar is het kasreserve-wapen onlangs aan het arsenaal van de Centrale Bank toegevoegd; het zal in Engeland echter niet alleen slechts bij wijze van uitzondering worden toegepast, maar bovendien zal op de „special deposits” een rente, gelijk aan het rendement op schatkistpapier, worden vergoed.

De kapitaalmarkt.

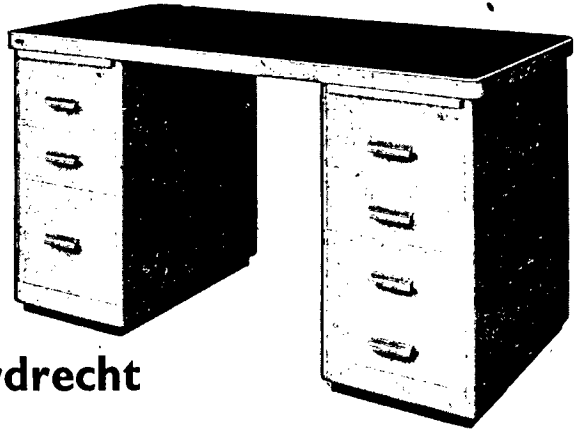
Het Dow Jones-gemiddelde voor Industrials heeft het 500-niveau deze week overschreden, en is dus niet ver meer verwijderd van het record-niveau (520) dat vorig jaar werd bereikt, toen de industriële produktie in omvang ruim 10 pCt. boven de huidige lag. Wie over deze koersontwikkeling, die slechts ten dele op een tastbare conjunctuurverbetering berust, ook tevreden moge zijn, de baissiers zijn dit zeker niet. Zij waren medio juli ruim 6 mln. shares „in de wind”. Wellicht zullen zij het betreuren dat het Engelse recht op hen niet meer van toepassing is. Judge Salmon te Leeds heeft nl. volgens „The Financial Times” een bank aansprakelijk gesteld voor een verlies van bijna £ 16.000, dat door een cliënt was geleden doordat deze het beleggingsadvies van een bijkantoor-directeur had gevolgd....

De uitbundige stemming waarin Wall Street verkeerde is uiteraard niet aan het Damrak voorbijgegaan. Van de „internationals” was Koninklijke nog het minst vast gestemd, hetgeen misschien mede aan de teleurstellende

LIPS

Stalen meubelen

z.a. ladekasten, bureaus,
tafels, wandkasten en boeken-
rekken.

LIPS**Dordrecht**

kwartaalcijfers van de Amerikaanse dochter was te wijten. Bonusgeruchten speelden een rol bij de koersstijging van de aandelen Unilever. Wat Philips betreft, het Algemeen Dagblad wist te melden dat een Amerikaans beleggingsfonds een doorlopende opdracht heeft gegeven om „zonder forceren” aandelen Philips uit de markt te nemen. Een waarlijk spectaculair koersverloop legden de aandelen Koninklijke Zout aan de dag. Gecorrigeerd voor het feit, dat de aandelen ex 33 $\frac{1}{3}$ pCt. bonus gingen, vertoonden zij woensdag een stijging van 80 punten.

Uit de investeringsstatistiek van het C.B.S. blijkt, dat de industrie in 1958 plannen heeft om f. 1.750 mln. in vaste activa te investeren, d.i. ruim f. 250 mln. minder dan vorig jaar en f. 450 mln. minder dan volgens de Industrialisatienota gemiddeld per jaar noodzakelijk is. Aanleiding tot optimisme vormt dit niet, al zijn de gegevens verzameld, voordat de investeringsaftrek in ere werd hersteld.

In de eerste zes maanden van 1958 werd er bij de gezamenlijke Nederlandse spaarbanken bijna f. 250 mln. meer ingelegd dan opgevraagd. Het spaarverschil was ruim f. 135 mln. groter dan in het 1e halfjaar 1957. De stijging van de rentevergoeding op spaarbanksaldi, gecombineerd met de dalende tendentie van het rendement op obligaties, zal hier mede van invloed zijn geweest. Opvallend is, dat de stijging van het spaarverschil voor 70 pCt. bij de boerenleenbanken heeft plaats gevonden. Dit feit is in staat enige twijfel te doen ontstaan t.a.v. de vraag, of het agrarisch deel van onze bevolking zich nu werkelijk wel in zo'n crisistoestand bevindt als door de cijfers van het Landbouw Egalisatiefonds wordt gesuggereerd.

Aand. indexcijfers	A.N.P.-C.B.S. (1953 = 100)	2 jan. 1958	18 juli 1958	25 juli 1958
Algemeen		168	197	202
Internat. concerns		237	277	285
Industrie		126	145	148
Scheepvaart		117	134	136
Banken		106	123	125
Indon. aand.		64	88	89

Aandelen

Kon. Petroleum	f. 147,30	f. 163,40	f. 165,70
Unilever	311 $\frac{1}{4}$	351	365 $\frac{1}{4}$
Philips	230 $\frac{1}{2}$	287 $\frac{1}{4}$	297 $\frac{1}{4}$
A.K.U.	142 $\frac{1}{2}$	180	192
Kon. N. Hoogovens	241	303	317
Van Gelder Zn.	170	175	177
H.A.L.	132 $\frac{3}{4}$	138	137 $\frac{1}{4}$
Amsterd. Bank	191 $\frac{1}{2}$	223	227
H.V.A.	84 $\frac{1}{2}$	106 $\frac{1}{2}$	104 $\frac{1}{2}$

	2 jan. 1958	18 juli 1958	25 juli 1958
Staatsfondsen			
2 $\frac{1}{2}$ pCt. N.W.S.	59%	60 $\frac{1}{2}$	60 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt. 1947	85 $\frac{1}{4}$	89 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt. 1955 I	81 $\frac{1}{4}$	88 $\frac{1}{4}$	88 $\frac{1}{4}$
3 pCt. Grootboek 1946	80 $\frac{1}{4}$	88 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{1}{4}$
3 pCt. Dollarlening	90	91%	91%
Diverse obligaties			
3 $\frac{1}{2}$ pCt. Gem. R'dam 1937 VI ...	84	91 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt. Bk.v.Ned.Gem.1954 II/III	79 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt. Nederl. Spoorwegen	84 $\frac{1}{2}$	90	90 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt. Philips 1948	90	94	92 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt. Westl. Hyp. Bank	80	85 $\frac{1}{2}$	85
6 pCt. Nat. Woningb.len. 1957	104%	109%	109%
New York			
Aandelenkoersgemiddelde			
Dow Jones Industrials	439	487	502
		M. P. GANS.	

RECENTE PUBLIKATIES

- W. E. Cole: Urban society.* A college textbook in urban sociology. Boston 1958, 591 blz., f. 28,15.
- H. P. Fairchild: Dictionary of sociology.* Vision Press Ltd., Londen 1958, f. 25,20.
- J. B. Gittler (editor): Review of sociology.* Analysis of a decade. J. Wiley and Sons, New York 1958, 597 blz., f. 44,20.
- H. Henry: Motivation Research.* Its practice and uses for advertising, marketing and other purposes. Crosby Lockwood, Londen 1958, 240 blz., f. 18,—.
- O.E.E.C. publication: The consumer's food-buying habits.* The European Productivity Agency of the O.E.E.C., Parijs 1958, 175 blz., f. 5,25.
- C. N. Parkinson: Parkinson's Law.* John Murray Ltd., Londen 1958, f. 8,—.
- A witty dissection of economic life and of the things that make business-men and bureaucrats tick. Inimitably illustrated by Oscar Lancaster.
- I. T. Sonders: The community.* An introduction to a social system. Ronald Press, New York 1958, 477 blz., f. 26,—.
- D. H. Webster: Urban planning and municipal public policy.* Harper & Bros., New York 1958, 584 blz., f. 33,70.

Efficiency

bespoedigt
Uw contacten
met gegadigden.

★

Indien
Uw telefoonnummer
in Uw annonce
moet worden
opgenomen,
vermeld dan
tevens het

KENGETAL

vacatures

INTERNATIONALE ORGANISATIE

in oprichting, te vestigen in de onmiddellijke nabijheid van Parijs, vraagt

ENIGE BIJ UITSTEK DESKUNDIGE SPECIALISTEN

op het gebied van:

- A. Gelddispositie en Budgettering
- B. Boekhouding
- C. Hollerith
- D. Kostprijsberekeningen, tariefiëring, bedrijfsstatistieken enz.

Gegadigden moeten ruime praktische ervaring hebben verkregen in verantwoordelijke en ten dele leidinggevende functies.

Academisch gevormden, zomede zij die in het bezit zijn van een accountantsdiploma (N.I.V.A. of V.A.G.A.), diploma M.O. Boekhouden of diploma M.T.S. genieten de voorkeur.

Vereist is goede kennis van de Engelse of Franse taal. Kennis van beide talen, alsmede van Duits, strekt tot aanbeveling.

De honorering zal in overeenstemming zijn met het belang van de te vervullen functies.

Schriftelijke sollicitaties — die strikt vertrouwelijk zullen worden behandeld — gesteld in Engels of Frans met volledige gegevens betreffende persoon en gezin, opleiding, ervaring, tegenwoordige positie en huidig salaris, worden binnen 14 dagen ingewacht onder letters C.C.I. aan NIJGH & VAN DITMAR, Advertentie Bureau, Noordeinde 49, Den Haag.

VAN DOORNE'S AUTOMOBIELFABRIEK N.V.

zoekt voor spoedige Indienstreding

EEN SALES PROMOTOR

die over een uitgebreide kennis en langdurige ervaring beschikt op het gebied van Verkoop, Marketing en moderne reclame methoden. Van deze functionaris wordt verwacht, dat hij leiding kan geven aan sales promotion-activiteiten en dat hij daartoe op prettige en stimulerende wijze nauwe contacten onderhoudt met de afdelingen Verkoop, Reclame en Marketing.

Voor deze belangrijke functie wordt gezocht naar een persoonlijkheid, niet jonger dan 35 jaar. Ervaring hebben opgedaan in een gelijksoortige functie in de automobielfabriek is een extra aanbeveling. Gegadigden moeten bereid zijn zich te onderwerpen aan een psychologisch en medisch onderzoek.

Eigenhandig, niet met ballpoint geschreven sollicitaties, met recente pasfoto en uitvoerige gegevens omtrent opleiding, diploma's en praktijkervaring te richten aan Van Doorne's Automobielfabriek N.V., Afdeling Sociale Zaken, Geldropseweg te Eindhoven, onder vermelding van het nummer 2484

Deze sollicitaties worden uiteraard vertrouwelijk behandeld.

EINDHOVEN

**ONDERNEMINGEN,
die het beste leidende
personeel zoeken,**

speciaal met, economische
scholing, roepen sollicitanten
op door middel van een
annonce in de rubriek

„VACATURES”

Het aantal reacties, dat
deze annonces tot gevolg
hebben, is doorgaans
uitermate bevredigend;
begrijpelijk, omdat er bijna
geen grote instelling is,
die dit blad niet regel-
matig ontvangt en
waar het niet circuleert.